

Magyarország vagy Ausztria a vagy oly idegen állam kötelékébe tartozott, mely a maga részéről szintén megkívánja a rendtagok halála után a rendjelek visszaszolgáltatását.

Ugyanezen alapszabályok IX-ik czikke értelmében az Erzsébet-érmet az azzal kitüntetettnek halála után nem kell visszaadni. Az alapszabályok VII. czikke szerint nem kell visszaszolgáltatni azt a rendjelet sem, mely drága kövekkel kirakottan adományoztatott.

Mindezeknél fogva az örökösödési eljárásról szóló 1894. évi XVI. törvényczikk végrehajtása tárgyában 1895. évi október hó 11-én 43.194 I. M. szám alatt kibocsátott belügyi és igazságügyministeri rendelet 9. §-a*) akkép egészítették ki, hogy az Erzsébet-érdemrend jelvényei — kivéve a drágakövekkel kirakottan adományozott rendjeleket — az alapszabály-könyvekkel együtt birtokosuk halála után a nevezett rend kincstára részére visszaszolgáltatandók, illetőleg az előirt uton az igazságügyministeriumhoz felküldendő; az Erzsébet-érmet pedig nem kell visszaszolgáltatni.

Kelt Budapesten, 1899. évi július hó 1-én.

2. Új járásbiróságok s telekkönyvi hatóságok.

Az igazságügyminister 41,969/1899. számú rendeletében a mezőbándi kir. járásbiróságot megszüntette s ugyanazon rendelettel Ujpesten külön önálló kir. járásbiróságot szervezett s azt mindjárt a 42.455/1894. számú rendeletével telekkönyvi hatósággal is felruházta. Ezzel egy régi hiány nyert orvoslást. Az ujpesti ingatlanok ugyanis részben a budapesti kir. törvényszéknél, mint telekkönyvi hatóságnál, részben pedig (az ugynevezet váczi határban fekvő ingatlanok) a váczi kir. járásbiróságnál mint telekkönyvi hatóságnál vagyis két telekkönyvi hatóságnál is voltak telekkönyvezve s így az ujpesti polgárnak, még mielőtt a telekkönyvet tekintette, azt is ki kellett tudnia, hogy valjon melyik telekkönyvi hatóság is illetékes az ő ingatlanára.

Az igazságügyminister továbbá 44,157/99. számú rendeletében az igali kir. járásbiróságot is telekkönyvi hatósággal ruházta fel.

*) Ez a rendelet az Igazságügyi Közlöny IV. évfolyamának 12. számához csatolt melléklet gyanánt jelent meg.

KÖZJEGYZŐK LAPJA

Szerkeszti SCHILLING RUDOLF, budapesti kir. közjegyző.

KIADJA A MAGYARORSZÁGI KIRÁLYI KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE.

Előfizetési ár: egész évre 5 frt, fél évre 3 frt.	Megjelenik havonként 2-szer	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Váci körút 19.
--	--------------------------------	---

TARTALOM: A közjegyzőség és hiteles helyek története Magyarországon. Irta: *Érdújhelyi Menyhért*. — A hagyaték átadása, ha a köteles rész, hagyományi, utóörökösi vagy az özvegyi jog vitás. Irta: dr. *Szily Ferencz*, budapesti kir. közjegyző-helyettes. (Folytatás.) — Készpénz női hozomány biztosításáról. Irta: Dr. *Hajós Béla Ödön*, kir. közjegyző-helyettes. — Az 1894. XVI. 99. §-hoz. Dr. *Sziklay Zoltán*, kalocsai kir. közjegyző. — Közjegyzői okirattárak kiselejtezése. Közli: *Jakab Géza*, kis-kőrösi kir. közjegyző. (Folytat.) — Kényszer telekkönyvi ügyekben. — Éjszak-amerikai bizalmi intézetek. Közli: Dr. *Szily Ferencz*, budapesti kir. közjegyző-helyettes.

A közjegyzőség és hiteles helyek története Magyarországon.

Irta: *Érdújhelyi Menyhért*. 1000 frt díjjal jutalmazott millenniumi pályamunka.

A mint olvasóink a mult számunkban közölt bizottsági jegyzőkönyvből értesültek, pályamunkánk már elhagyta a sajtót és azóta már bizonyára olvasóink a munkát is kezükhöz vették.

A könyv ismertetéseként azt hisszük, hogy a legilletékesebb kommentárt adjuk akkor, a mikor a bíráló-bizottság jelentését egész terjedelmében közöljük:

Tekintetes központi bizottság!

Az egyesületünk által a honalapítás ezredévének megünneplése alkalmából hirdetett pályázat folytán beérkezett egyetlen munkára vonatkozólag ezen bizottság a mult évi szeptember hó 6-án tartott ünneplő közgyűlésén előterjesztett jeientésében tudvalevőleg a következő javaslatot tette.

Szólittassék fel a szerző, hajlandó volna-e az önmaga által tett kijelentésekhez képest is, pályamunkáját kiegészíteni, s illetőleg az imént említett jelentésben elmondottak figyelembe vételével újra átdolgozni, s e dolgozatot, kölcsönös egyetértéssel meghatározandó határidő alatt elkészíteni és benyújtani?

Ha erre szerző nem vállalkoznék, az esetben a díjazás megtagadása véglegesnek tekintendő, s ugyanő pályamunkáját visszaveheti.

Ha azonban igenlő választ adna, átdolgozandó pályamunkája újabb végleges bírálás alá kerül, s a mennyiben ez a munkát megfelelőnek ítélné, a szerzőnek az ezer forint pályadíj kiadandó volna.

Ezen javaslatot a közgyűlés magáévá tévén, az ott jelen volt szerző nyomban annak kihirdetésekor kijelentette, hogy az átdolgozásra hajlandó, s így történt, hogy a pályamunka immár ez átdolgozás folytán nyert újabb alakjában képezi tanácskozásunk tárgyát.

Mindenek előtt legyen szabad magát a szerzőt bemutatnunk. Ez Érdujhelyi Menyhért ur, róm. kath. lelkész, ez idő szerint zentai plébános, a ki a mellett, hogy az ecclesia militansnak egyik kiváló érdemes bajnoka, a történetírás terén a komolyan számbavehető kisebb-nagyobb dolgozatok egész sorozatával gazdagította irodalmunkat; s a ki már pusztán azon ténye által, hogy szoros értelemben vett szakmájának körén kívül eső ezen pályamunkájának tárgyát oly meleg érdeklődéssel felkarolta és annyi rokonszenvvel foglalkozik vele, a közjegyzői intézményt valóban megtisztelte, a miért — úgy hisszük — mi e körben a legőszintébb elismeréssel tartozunk.

Maga az átdolgozott munka:

„A közjegyzőség és hiteles helyek története Magyarországon“ új címet viseli és 71, sűrűen beírott iven a következő fejezetekre felosztva tárgyalja anyagát:

I. Bevezetés.

II. Szent Istvántól a mohácsi vészig.

1. Pristaldok.

2. A jegyzőség első nyomai hazánkban.

3. Hiteles helyek.

4. Apostoli és császári közjegyzők Magyarországon.

5. Egyéb hiteles helyek és személyek.

6. Ars Notarialis. (Függelékül a díjszabás.)

7. Oklevélhamisítások.

III. Hiteles helyek a mohácsi vész után.

IV. A francia jegyzőség.

V. Az 1855. évi május hó 20-ik törvénnyel szervezett osztrák csász. kir. közjegyzőség Magyarországon.

VI. Horváth Boldizsár igazságügyminister törvényjavaslata a kir. közjegyzőségről.

VII. A magyar kir. közjegyzőség.

VIII. Reformtörekvések.

Lássuk már most, mily eredménnyel

I.

A mű újabb címe és imént jelzett beosztása teljesen megfelel az erre vonatkozólag a fentebb említett javaslatban foglalt kívánalmaknak, — s úgy hisszük, ezzel a mű címe kellő összhangzásba jött annak tartalmával, — az újabb beosztás által pedig teljesebb, világosabb képét nyertük a tartalomnak.

Hasonlóképp megfelel az átdolgozott munkát általán azon kívánalmaknak is, a melyeket az első bírálat a pályamű tartalmára nézve kifejezett a tekintetben, hogy az egyrészt bizonyos fontosabb tényekre vonatkozó adatokkal kibővítették, s másrészt nem lényeges, a tárggyal szorosán össze nem függő adatok és fejtegetések elhagyásával rövidebb legyen: de különös és legbecsesebb előnye az újabb műnek az, hogy szerző az önmaga által is ígért kiegészítéseket újabb forrásokból, — jelesül a veszprémi püspökség, s többi felső-magyarországi város levéltárából — meritett gazdag és becses adatokkal oly szerencsésen eszközölte, hogy e részben a pályamunka nem csak érdekesnek, hanem valóságos irodalmi nyereségnek tekinthető.

Gondos és világos előadás mellett idézi fel szerzőnk a régi világból a tabelliok, prestaldusok, homo regiusok, notariusok, közjegyzők, káptalanok, konventek, törvényes bizottságok mohos alakjait, s tanulságtételre hívja fel ezeket, a mellett, hogy a magyar nemzet, a honalapítás és államfentartáshoz szükséges erőnek és tulajdonságoknak teljes birtokában volt és egészséges érzéket tanusított az államélet ama követelményei irányában is, a melyek a törvénykezés terén mutatkozó szükségletek kielégítéséhez, s ezek körében különösen a közhitelesség szolgálatához tartoznak.

Megtanuljuk a régmúltból felidézett ezen tisztas alakok és intézmények tanuságtételéből azt is, hogy a magyar nemzet az állami intézmények berendezésének nagy, sok százados munkájában következetesen hű maradt azon fölfogáshoz, hogy habár a mintákat szükségképen más nemzetektől vette is, de e minták után az alakítást saját nemzeti egyéniségének megóvásával tudta eszközölni, s a szolgálai utánczás nem volt kenyeré, a mi fényesen

van igazolva azon jelenség által, hogy őseink a közhitelesség szolgálatában a főhelyet elfoglaló káptalanokban és konventekben mint hiteles helyekben oly intézménynek adtak életet, a mely intézmény a századok viharainak próbáját fényesen megállta s egyéb jogi intézményeink között oly kiváló helyett vivott ki magának.

Megtanuljuk továbbá a pályamunkából, s ez ennek reánk nézve e legérdekesebb része, hogy a közhitelesség szolgálatában mily szerepet játszottak a közjegyzők. A pályamunka az eddig erre vonatkozólag ismert adatokat és emlékeket, — a mint azt már fentebb említők, — a régiség homályából kiemelt újabb adatok és emlékek egész seregével szaporítja, s ezek segítségével az intézmény régi történetét megvilágítja és bővebben foglalkozván az olasz és francia közjegyzőség történetével és ismertetésével, kimutatja a szellemi kapcsolatot, a mely azok és a többi államok régibb és modern közjegyzői intézményei között léteznek, s a mely szellemi kapcsolat nyomai a nálunk létezett régi közjegyzői működésben és a jelenleg életben levő intézményben is fölismerhetők, élénk színekben tárja elénk a mi régi közjegyzőségünk sorsát, az okokat, a melyeknél fogva életerős gyökeret a multban nem verhetett és országosan elismert nemzeti intézménynyé nem válhatott.

Kimutatja végül, hogy az idők szelleme miként vetett véget a közhitelesség és ezzel kapcsolatos perenkivüli törvénykezés régi intézményeinek, s mint lépett ezek helyébe a mai közjegyzői intézmény és számot kíván adni még azon reformmozgalmakról is, a melyek az intézmény tovább fejlesztése körül keletkeztek és ma is működnek s ezeknek az új intézmény életbe lépte óta hozott törvényekben kifejezett eredményeiről.

Mindezek és az erre vonatkozólag az eredeti pályamunka bírálatáról szóló fentebb említett jelentésben elmondottak figyelembe vételével, a bíráló-bizottság azon egyértelmű nézetben van, hogy a pályadíj a szerzőnek immár kiadható, s ehhez képest tisztelettel javasolja is, hogy ehhez a tekintetes központi bizottság hozzájárulni méltóztassék.

(Folytatás következik.)

Közjegyzői kényszer a telekkönyvi ügyekben.

Ha az orvosi tudomány művelői annyira felosztják egymás közt az emberi testet, hogy elkezdve a hajtól egész a lábujjig, de sőt a körömig minden testrésznek külön speciális doktora van már; ha a mérnöki tudomány a földmérésre külön, házépítésre külön, a vízépítésre ismét külön, a gépészetre és a gépek különböző fajaira szintén külön, a villanyosságra és annak különböző ágaira mind külön speciális mérnököket képez és alkalmaz; ha mondom az élet minden terén a munkamegosztás elvét a legszélesebbre és mindig apróbbra alkalmazva találjuk, egyedül a jogtudomány a jogi élet terén és itt is egyedül a közjegyzői hatáskör tekintetében legyen jogosult ez elv alkalmazásának mellőzése?

Az igazságszolgáltatás csataterén három főmomentum különböztethető meg: A peres felek bizonyítékai, ezek előterjesztése és azok mérlegelése. Az élet úgy oldotta meg ezen főmomentumoknak egymáshoz való viszonyát, hogy a bizonyítékok mérlegelését és az igazságnak a sértett részére leendő kiszolgáltatását bizta a bíróra, a bizonyítékok előterjesztésének feladatát a peresfelek segélyére rendelt jogtudásban járatos személyre: az ügyvédre és a bizonyítékok konzerválását bizta a hiteles személyekre, vagyis mostani nevükön a közjegyzőkre.

Igy állván a dolog, a természetes következtetés szerint, mint-hogy több ügylet köttetik a mindennapi életben, mint a mennyi per azokból származik, és több per, mint a mennyi ítélet, úgy kellene hogy legyen, hogy többen foglalkozzanak a bizonyítékok konzerválásával, mint azok előterjesztésével, az az hogy többen legyenek közjegyzők, mint az ügyvédek és mint a bírák. Ezzel szemben mit tapasztalunk? Azt, hogy legtöbb az ügyvéd, azután következnek a bírák és elenyésző csekély számban a legutolsó helyet foglalják el a közjegyzők. Tehát azok vannak legkisebb számban, a kiknek teendőik sokaságát tekintve, legtöbben kellene, hogy legyenek.

És mi következik ebből a logikátlan állapotból? Ferdeség, az t. i. hogy a bizonyítékok nem lévén konzerválva, elvesznek, hiányosak, erőtlenek. És úgy a fel- mint az alperesek helyzete nehéz a perekben, a bíró csak sötétben tapogatózhatik, világosan nem láthat és ítéletének alapja megbizhatlan és ingatag.

A felperes keresetét nem tudja nem kifogásolható hiteles bizonyítékokkal támogatni, az alperes nem tud a kereset állításai-val szemben szintén nem kifogásolható hiteles bizonyítékokat állítani. Én a helyett, hogy a per az lenne, a minnek lennie kell, a bizonyítékok előterjesztése, rendesen nem egyéb, mint az ügyvédek többé-kevésbé ügyes vagy ügyetlen szellemi manővrozása abból a czélból, hogy a feleket igazukhoz juttassák vagy attól elússák.

Milyen más képe volna a törvényhozásnak, ha minden pernek alapja nem kifogásolható hiteles bizonyíték lenne! Milyen gyors és könnyű volna a perek lejáratása! Mennyi alaptalan per volna már csirájában megfojtva! Mennyi ok nélküli munka volna megtakarítva! Mennyi szándékosság és rosszhiszeműség volna tehetetlenné téve!

Hanem hát a mikép bármely theoria az életben a gyakorlat által megszűnik azzá lenni, és a gyakorlat a theoriát soha sem viszi pontosan és csonkittatlanul keresztül, sőt ellenkezőleg annyira át szokta azt alakítani, hogy gyakran az eredeti theoria többé már fel sem ismerhető: aképpen a fennebb kifejezett óhaj is legfeljebb utópia marad, és pedig azért, mert ha biztosítaná is a hiteles bizonyíték a sikert, az életnek annyi és oly soknemű jogviszonyai vannak, hogy azokat és pedig a legjelentéktelenebbeket is előre papiron szabályozni teljesen lehetetlen. Azért tehát bizonyíték nélküli vagy csak gyenge bizonyítékra, vagy nem hiteles bizonyítékra alapított perek mindig fognak lenni.

(Folytatása következik.)

A hagyaték átadása, ha a köteles rész, hagyományi, utóörököségi vagy az özvegyi jog vitás.

Irta: dr. Szily Ferencz, budapesti kir. közjegyző-helyettes.

(Folytatás.)

Összeütközésbe csakis az anyós és meny özvegyi joga kerülhet, ez esetben is természetesen csak akkor, ha a fiu az apánál később halt el, mert különben a vagyon közvetlenül az unokákra száll át s a fiu hagyatékáról s így özvegyi jogról szó sem lehet.

Igy tehát két egyenlően erős jog összeütközéséről volna szó. Az általános magánjog szerint ez esetben mindkét jog

kölcsönösen s egyformán korlátozandó volna. Amde a valóság az, hogy tulajdonképen itt sem lehet összeütközésről szó, miután az anyós özvegyi joga korábbi keletű s így erősebb jog, mint a menyé s így a meny csak az anyós halála után igényelhetné az özvegyi jogot. Ezen nézetet vallja Dr. Herczegh Mihály is. A fiu a hagyatékot már édes anyja özvegyi jogával terheltlen örökölte s ez mint hagyatéki teher nehezedik a hagyatékra.

Zlinszky s dr. Jancsó s mások azonban abból indulnak ki, hogy a második özvegynek — miután arra már a fiu is jogositva lett volna — joga van az özvegyi jogot a törvényes minimumra megszorítani, kivéve természetesen, ha a vagyon oly csekély, hogy a törvényes minimumot annak jövedelme meg nem haladja. Ezt részemről helytelennek tartom, miután a megszorítási jogot a törvény csakis a leszármazóknak adja meg s így azt valamelyik leszármazó özvegyére is átruházni a törvény intenciójának nem felel meg. Másrészt az első özvegy, dacára annak, hogy özvegyi joga erősebb, menyé által özvegyi jogában megszorítva a törvényes minimumra, kedvezőtlenebb helyzetbe jutna, mint a második özvegy, kit már most az első özvegy törvényes minimumával terhelve, esetleg egy nagy vagyonnak haszonélvezete illette meg a meg nem szorított özvegyi jog alapján.

Nézetem szerint a helyes megoldás az volna, hogy az esetben, ha az apa hagyatéka eléggé nagy arra, hogy az anyós törvényes minimumán felül a fiura szállott vagyonból a meny törvényes minimuma is kikerül, abban az esetben méltányossági tekintetektől — de ekkor sem stricti juris, mert ez esetben a második özvegyet, a mint e nézetet Herczegh Mihály is helyesen vallja, semmi sem illette — a menynek joga volna a fiu hagyatékának jövedelmeiből a törvényes minimumot követelni. Ha azonban a vagyon jövedelmeiből mindkét özvegynek törvényes minimuma nem kerülne ki, az anyóst illetően az elsőbbség, a meny még a törvényes minimumot sem követelhetné.

Ha ez irányban vita merülne fel, az első özvegygyel vagyis az anyóssal szemben, a kinek joga erősebb s a ki különben is birtokban van, a második özvegy, vagyis a meny utasítandó a törvény rendes útjára s a hagyaték egyedül az anyós özvegyi jogával terheltlen adandó át a hagyatéki bíróság által az örökösöknek.

Végezetül vita merülhet fel az özvegyi jog megszünetésének kérdésében. Az nem vitás, hogy az özvegyi jog az

özvegy halálával vagy újra férjhez menetelével megszűnik. Vita csakis akkor merülhet fel, ha a házasság érvénytelen, vagy felbontatott.

Itt abból az alapelvből kell kiindulni, hogy az özvegyi jog érvényesen fennálló házasságot tételez fel, a hol a házasság felbontatott vagy érvénytelenített özvegy s így özvegyi jog sincs.

Különbséget kell azonban tennünk az 1894. XXXI. törvényzcikk szempontjából a házasság érvénytelenítése s felbontása között.

Az érvénytelen házasság vagy *a*) semmis; vagy *b*) megtámadható. Bármely okból érvénytelenített is a házasság, az mindaddig érvényesnek tekintendő, a míg az érvénytelennek kimondva nincsen, hogy ha azonban a házasság egyszer jogerős birói ítélettel már érvénytelennek kimondatott, az ítélet extunc hat, vagyis a házasság úgy tekintetik, mintha meg sem kötöttet volna. (46., 67. §§.). Érvénytelenségi pert csak addig lehet megindítani, míg a házasság meg nem szűnt. (49. §., 70. §.), a házasság megszűnése után azonban bárki érvényesítheti a házasság érvénytelenségétől függő jogait. (71. §.).

Mi következik már most a tételes törvény intézkedéseiből az özvegyi jogra nézve,

1. ha az érvénytelen házasságban élő házaspár között a férj az érvénytelenítési per megindítása előtt meghalt, a házasság megszűnése után az örökösöknek nincs módjukban a házasságot érvényteleníteni. A Ház. Törv. 71. §-a azonban megadja nekik a jogot, hogy az érvénytelenséget per incidentaliter is bizonyíthassák, vagyis pert indíthatnak az özvegyi jog megszüntetése iránt azon okból, hogy a házasság érvénytelen volt s ezen perben bizonyíthatják a házasság érvénytelenségét. Az ezen perben hozott ítélet azonban a házasságot alakszerűleg érvénytelennek nem nyilváníthatja, hanem csak azt mondhatja ki, hogy miután a házasság érvénytelen, az özvegynek özvegyi jogra nincsen igénye.

2. Kérdés, mi történjék akkor, ha az érvénytelenségi per a a férj halála előtt már megindított, de be nem fejeztetett. A törvény csak azt mondja, hogy az érvénytelenségi pert a házasság megszűnése után megindítani nem lehet, de arról nem szól, hogy a megindított pert folytatni lehet-e? Véleményem szerint nem lehet folytatni, a férj ugyanis az érvénytelenítési perben mint peres fél szerepel, ha tehát ő meghal, a per is megszűnik,

miután a házassági perekben — tekintve, hogy itt nem vagyoni, hanem személyes családi viszonyról van szó — a peres felek személyében jogutódlás nincs s így sem a férj örökösei által, sem a férj örökösei ellen a per nem folytatható. Ekkor is tehát az 1. pont szerinti eset áll elő, a férj örökösei jogosítva lévén az érvénytelenséget per incidentaliter érvényesíteni.

Kérdés tehát, mikép történjék a hagyatékátadás, ha az örökösök a házasság érvénytelenségét, az özvegy pedig annak érvényességét vitatva, az özvegyi jog fennállása tekintetében vita támad. Ha az örökösök igazolják, hogy az érvénytelenség jogerős birói ítélettel kimondatott, ezzel a vita el van döntve s az özvegy igényét a hagyatéki bíróság mellőzvé, őt a törvény rendes útjára utasítja. Ha az örökösök az érvénytelenséget ekkép nem igazolják, a házasság érvényesnek s az özvegyi jog fennállónak vélelmezendő s ebben az esetben az örökösök utasítandók a törvény rendes útjára. Az utóbbi esetben tehát az özvegy benmaradhat a férje vagyonában, s a hasznokat huzhatja s ha az özvegyi jog megszüntetése iránti perben vesztes is, az elvont hasznok tekintetében azért csak mint jóhiszemű birtokos tartozik megtérítéssel.

Az özvegyi jog továbbá megszűnik a házassági kötelék jogerős felbontásával s miután az 1894. XXXI. törvényzcikk 105. §-a szerint: „A vagyoni viszonyok tekintetében az ágytól és asztaltól való elválás a felbontás joghatályával bir“, megszűnik az ágytól s asztaltól való elválással is.

A felek „különélése“ az özvegyi jogot nem szünteti meg.

Szükséges azonban, hogy a felbontó, vagy az ágytól s asztaltól elválasztó ítélet jogerős legyen, mert addig a házasság fennállónak tekintetik s így ha a férj az ítélet jogerőre emelkedése előtt csak egy órával is előbb elhal, ezen pillanattal a kötelék természetes uton megszűnése, ugyanazon a köteléki per is megszűntnek tekintendő, az ítélet jogerőre nem emelkedhetvén s így az özvegyi jog iránti igény nem szűnik meg. Például meghal a férj reggel 8 órakor s a királyi kuria reggel 9 órakor tartott ülésében a köteléket felbontja, mely ítélet azonnal jogerős. Az így hozott ítélet sem mis s a házasság nem a kötelék felbontása, hanem a férj halála által megszűntnek fog tekinteni.

(Folytatása következik.)

A készpénz női hozomány biztosításáról.

A készpénz női hozomány, habár a házasság tartama alatt a férj kezén eredeti rendeltetését megtartja is, a mennyiben az arra vonatkozó tulajdonjog a nőnél marad ugyan, de a férj kezeli és jövedelmét a házassági terhek könnyítésére — ad onera matrimonii — fordíthatja: mindazonáltal ezen alakjában a depositum irregulare formájában helyezkedik el a férj külön, vagy a hitvestársak esetleges közös vagyonában és ekképen a hozomány a nő külön vagyona keretéből — hova jogilag tartoznék — a pénz természeténél fogva kiesvén, a férj külön, vagy az esetleges közös vagyon alkatrészévé válik, vagy ingatlanba való beruházás avagy a házi üzleti forgó tőkébe vonás folytán. Beáll tehát a nő érdekében annak szüksége, hogy hozományi pénze ezen forgó alakjában, okmányszerűleg, vagy ha lehet, más módon fixiroztassék, biztosíttassék.

Igazságtalan volna ugyanis a hozománynak, mint a nő kétségtelen tulajdonának a házastársak vagyontömegében felismerhető nyom nélküli eltűnését megengedni, mibe különben a nő és vérrokonai tapasztalás szerint bele sem egyeznének.

A női hozománynak ekképen szükségessé váló biztosítása, miként mindenütt, ugy a nálunk is már megkedvelt formában házassági szerződésben, hozományról szóló elismervényben, közjegyzői okirat alakjában, tehát okmányolással történik, a mely alkalmalattal ugyanis a férj a hozomány kézhezvételét hitelt érdemlően elismeri.

Tagadhatatlan, hogy ez már lényeges lépés a hozomány biztosításához. Meg van benne a látható nyom, a melyen a nő külön vagyona átvándorol a férj külön, vagy a hitvestársak közös vagyonának tömegébe; megvan a nő kezében hozományáról a hiteles bizonyíték a férj, és előforduló esetekben harmadik személy ellenében is. De a hozomány biztosítása ezen írott alakban, tapasztalás szerint, a házassági életviszonyok és az ellenérdekű vagyongajok összeütközése esetében csak írott malasztnak bizonyul, a mely érdekharcz közepete a hozomány, mert az a jogi közfel-fogás szerint a házasság tartama alatt vissza nem követelhető, az ellenérdekű vagyongajok kielégítést kereső versenyében rendszerint az elv kedvéért elpusztul, mert a nő a házasság tartama alatt hozományát vissza nem követelhetvén, jogi segély igénybe-vehetése nélkül nézni kénytelen, mint nyer hozományából kielé-

gítést mindenki más, csak ő nem. Kezében van ugyan a nőnek a hozományát elismerő közokirat, de az csak oly fegyver, melynek nincs a fentjelzett elvvel szemben védereje. Mindazonáltal a hozománynak, a házasság fennállása alatt vissza nem követelhetését hangoztató elv fennáll a maga ridegségében, de mert némely életviszony közt fonákságra vezetne, a tételes törvény és a joggyakorlat azon már meglehetősen réseket ütött.

Ugyanis a csődtörvények, kevés kivétellel mindenütt, a fennálló házasságnak dacára, a női hozományi követelés kielégítését megengedik a férj csődje esetén ennek csődvagyonából, ezenfelül a bíróság legnagyobb része a fizetéseképtelen férj ellenében a kielégítést a hozományt elismerő közokirat alapján elrendelik a nő kérelmére. Ezen két és leggyakrabban előforduló esetben a hozománynak a házasság tartama alatti vissza nem követelését portáló elv — ad hoc — már fel van függesztve, a mi logikus, méltányos és főleg célirányos. Lássuk már most e két eset mindegyikében a hozomány sorsát és a jog megkívánta védelmét külön-külön!

A férj ellen nyitott csőd, mint bíróilag kimondott fizetéseképtelenség esetében, annak külön vagyona és közszerzemény illetménye a kielégítést és illetve fedezetet nem nyert hitelezők és igénylők követeléseiknek aránylagos kielégítésére fordíttatik, mely vagyontömegben kétségtelenül benn van a fentiek szerint a nőnek depositum irregulare-ja, készpénzhozománya. Mi természetesebb tehát, de jogszerű is, hogy a férj vagyonának ezen felosztásprocesszusában a nő hozománya a kielégítési tömegből kihalassék, a mi a gyakorlatban olyképp történik, hogy a nő hozományi követelése a vele konkurráló többi hitelező és igénylővel egy osztályban nyer aránylagos kielégítést. Tehát a hozomány jelen esetben a házasság fennállása alatt, elvi rendeltetése ellenére, visszakerül a nő kezébe.

Ha tehát, miként láttuk, csőd esetében a hozomány, habár többnyire fogyatékosan, de kiadatik a házasság fennállása dacára a nőnek: miért ne volna megengedhető annak kiadása, vagy legalább is biztosítása a férjnek csődön kívüli fizetéseképtelensége (insolventia vulgaris) esetén? Miért lenne ily esetben a nőnek ki férjének többnyire első hitelezője, kevesebb joga, mint minden más hitelezőnek?

Igazságos, méltányos-e a nőtől ily esetben, a mint hogy sajnos, gyakran előfordul, megtagadni a bírói jogsegélyt hozománya biztosítása ügyében, főleg mikor ahhoz egy közokiratban fog-

lalt szerződési megállapodás alapján megszerzett joga van? Bizony nem igazságos és legkevésbé méltányos. Mert ha a nő hozománya a férj csődje esetében a csődtömegből kielégítést nyerhet, akkor per analogiam az egyszerű insolventia esetében, a mi nem más, mint egy még csak bíróilag ki nem mondott csőd — legalább is megengedhető a nőnek, mint minden más hitelezőnek, hogy szerződéses joga alapján hozományát a hitelezők versenye közben a hogy tudja, védje, biztosítsa, hogy ennek folyamányaképen az ilyenkor az adós és a hitelezők közt előforduló percentuális egyezkedésben jogsszerűen részt vehessen.

De ily esetben mit láttunk többnyire a gyakorlati életben?

Látjuk első sorban azt, hogy a királyi közjegyzők egy része nem veszi közjegyzői okiratba a felek abbeli megállapodását, mely szerint a nő, ha hozományát férjénél a házasság tartama alatt veszélyeztetve látná, azt tőle biztosítás útján visszakövetelhesse. Az okmányoló közjegyzőnek pedig ehhez semmi köze, és ily megállapodásnak az okiratba felvételét megtagadni éppenséggel joga sincsen, mert a közjegyzőkről szóló törvény neki arra semmiféle imperiumot nem ad. A közjegyző a felek ily megállapodásának okiratba leendő felvételét, tehát a szerződés szabadságát csak akkor korlátozhatja, ha a tiltó törvénybe vagy a közerkölcsiségbe ütköző volna; már pedig a hozomány szerződészerű biztosítását törvény nem tiltja, de a közerkölcsiség ellen sincs az, ha a nő jogot szerez arra, hogy vagyonát veszély idején biztosíthassa. A magánjog ugyanis dispositiv szabványokat tartalmaz, melyek szerződési akarat hiányában a felek vélelmezett akarataként szűrődtek le évszázados joggyakorlat folytán, de rögtön háttérbe kerülnek, ha a felek jogi érintkezésben másként határoznak: *contractus trahit legem*.

Az a közjegyző tehát, ki a szerződő feleknek a hozományának veszély esetben biztosítását célzó megállapodását nem veszi fel okiratába, tulle hatáskörén és egyuttal sérti a magánjogi viszonyokban sértetlenül fentartandó szerződési szabadságot, mihez senkinek, de neki, mint egyszerű okmányoló közegnek, éppenséggel nincs joga.

De feltéve, hogy a felek érintett megállapodása egy közjegyző révén okiratba foglaltatott: a megszerzett jog védelme esetén nem ér célzt azért, mert a hozomány biztosítása iránti kérelem esetleg egy oly bíró kezébe kerül, ki ilyenkor hatáskörével nincs tisztában. Mert, sajnos, gyakran megtörtént, hogy a hozománya

biztosításáért végrehajtható közjegyzői okirat alapján folyamodó nő kérelmével az elsőfoku bíróságnál elutasítatik és ha közbevetett felfolyamodás útján kérelmének később mégis hely adatik, megelőzés folytán már nem talál megbukott férjének vagyonában fedezetet és el kell hogy veszítse hozományát, mert az első bíró a hozomány biztosítását a házasság tartama alatt szerződési megállapodás esetében sem találta megengedhetőnek, elve integritásának feláldozza inkább a nőnek szerződéses jogát.

Szabad-e az első bírónak biztosítási kérelem esetén egy közjegyzői okirattal szemben a megszerzett jog elvi helyességének bírálatába egyáltalán bocsátkoznia? Hatásköre az elsőfoku bíróságnak ilyenkor legfeljebb oda terjed, hogy az okirat külalaki kellekeit szemügyre veheti és ha e részben alapos aggályai vannak, a kérelmezőt elutasíthatja, de meritumba ilyenkor nem bocsátkozhatik, mert annak a kérdésnek elbirálása, hogy lehet-e a hozományt a házasság tartama alatt biztosítani ő reá, kitől csak a biztosításelelendését kéri az megengedő közokirat alapján, bizonyára nem tartozik.

Összegezve tehát a mondottakat, ugy általánosságban áll ma is ama é.v., hogy a hozományt a házasság tartama alatt biztosítani nem lehet, de csak az esetben, ha az e körül érdekeltek ezen magánjogi dispositiót szerződészerűleg meg nem változtatták.

Dr. Hajós Béla Ödön,

budapesti kir. közjegyző-helyettes.

Az 1894. XVI. 99. §-lyéhez.

A „Jog“ f. évi 37-ik számában „aliquis“ által az örökösödés eljárás keretéből az 1894. XVI. 99. §-ához felvetett kérdéshez e lapokban egy másik kérdést akarok felvetni, illetőleg arra t. karársaim nézetét kérni. A tényállás a következő:

Az örökhagyó meghal, az örökösök jelentkeznek a királyi közjegyzőnél az eljárás folyamatba tétele céljából. Ez beadja nevökben az eljárás megindítása iránti kérvényt, mely a kir. járásbíróságnál Örökösödési) ügyszámot kap; a kérelem folytán a bíróság megindítja az örökösödési eljárást s elrendeli a hagyaték leltározását.

A kérvény beadása s elintézése közt lefolyt időtartam alatt a felek a községi jegyző közreműködésével maguk között ki-

egyeznek s beadatik az Ö. b. alatt lajstromozott örökösödési bizonyítvány kiadása iránti kérvény is. Ennek az utóbbinak elintézése előtt expediáltatik a jegyzőhöz a leltározást elrendelő fent említett végzés. Erre azonban a jegyző egyszerűen bejelenti a kir. járásbiróságnak, hogy a leltározás felesleges, mert hisz ő már beadta az örökösödési bizonyítvány kiadása iránti kérvényt; a kir. járásbiróság pedig szépen beszünteti a már megindított eljárást, s kibocsátja a hirdetményt.

Ez eljárásánál hivatkozik az 1894. XVI. 99. szakaszának utolsó bekezdésére.

Azt hiszem, a bíróság helytelenül jár el s helytelenül alkalmazza a hivatkozott szakaszt, mert felfogásom szerint ez a bekezdés azt tételezi fel, hogy egyáltalán bírói intézkedés a hagyatéki ügyben még nem történt.

Hogy ez a kérdés a kir. közjegyzőket mily közelről érinti, nem szükséges fejtegetnem, azért tartózkodva minden helyi s személyi vonatkozástól s az 1894. XVI. törvényczikk által elődeztet áldatlan állapot leírásától, egyszerűen felkérem t. kartársaimat, sziveskedjenek e kérdésben nézetöket minél részletesebben közölni.

Dr. Sziklai Zoltán.

A közjegyzői okirattárak kiselejtezése.

Közli: JAKAB GÉZA -kis-kőrösi kir. közjegyző.

Jeszenszky kartársunknak elvi álláspontja a kiselejtezésre nézve e négy tételben összpontosul:

Egyik: „Kiselejtezni csak oly okmányt és iratot lehet, melynek tárgyát képező jog és kötelezettség a törvénynél fogva, jogilag már megszűnt. Következésképpen törvényileg kell meghatározni azon időmulást, melynek elteltével valamely közjegyzői okmány elévülés alá esvén, a kiselejtezés tárgyát képezheti.“

A másik: „Minthogy a fennálló törvény szerint a magánjogok és kötelezettségek 32 év alatt csak azon esetben évülnek el, ha a jogosított fél okiratilag megállapított jogát ezen határidő alatt esetleg nem gyakorolta vagy nem érvényesítette: annál fogva a közjegyzői törvény VI. fejezete szerint fölvevett úgy kétoldalu, valamint egyoldalu okiratok — ide értve a 82. §. szerint fölvevett, habár visszavett végrendeleteket is, minthogy az okiratok szük-

séges voltának határideje meg nem állapítható, a kiselejtezés tárgyát egyáltalán nem képezhetik.“

Az első tétel szerintem kivihetetlen, szükségtelen és tarthatatlan is; mert az elérni kívánt cél, ama meghatározással megközelítőleg sem lenne elérhető; — és hogy nem, kitetszik abból is, hogy legott felállítja a második tételt, mely az elsőnek alaposan derogál, sőt azt teljesen le is rontja.

Az első mellözve, a második tételt fogadom tehát el kiindulási alapul. Mert jogszerzést, átváltoztatást, megszüntetést vagy ezek egyikével vagy másikkal szembeállított kötelezettséget tartalmazó akár egy-, akár kétoldalu okiratra nézve az elévülési idő, csupán bizonyos számú éveknek elmulására alapított szabvány szerint meg nem állapítható; hanem adott esetben csak kontradiktórius bizonyítási eljárás nyomán bíró hivatott kimondani valamely ügyletre vagy jogviszonyra nézve az elévülés beálltát; mivelhogy első sorban mindig az elévülés kezdő ideje az irányadó, ez pedig minden egyes esetben csak bizonyítékok által állapítható meg. Ilyen közjegyzői okirat tehát kiselejtezés tárgya, ha ez alatt annak megsemmisítését is értjük, valósággal nem lehet; erre vonatkozólag törvényileg megállapított szabvány fel sem állítható.

Harmadik tétele pedig akképpen szól, hogy: „törvényileg lenne szintén kimondandó, miszerint az ügyfelek a már kiselejtezett iratokról kiadványokat, másolatokat és tanusítványokat, a kiselejtezésnek szabályszerű végrehajtása után a közjegyzőtől kérni többé jogosítva ne legyenek.“ — Ezt szintén nem osztom, és pedig két okból, ugyanis: ha egy- vagy kétoldalu jogügyletet tartalmazó okirat, mint a második tételben helyesen felállítva van, kiselejtezés tárgya egyáltalában nem lehet, úgy ilyen irányban való törvényhozási intézkedésre sincs szükség. — Egyéb közjegyzői ténykedés tárgyát képező iratokra, nevezetesen hitelesítésekre, ténybizonyításokra, értesítvényekre s más hasonló fajú iratokra vonatkozólag pedig azért tartom szükségtelennek a különleges törvényhozási intézkedést, mert ha a közjegyzői okirattáraknak az imént említett fajú és tárgyú okirati anyagára nézve a kiselejtezési művelet szabályozást nyerend, e szabályozás mindenestre arra az alapra fog helyezkedni, hogy a kiselejtezett iratokra valamely érdekelt félnek szüksége már egyáltalán nem leend; következésképpen valószínűtlen az az eshetőség, hogy kiselejtezett iratról valaki a közjegyzőtől még másolatot,

kiadványt vagy tanusítványt kérhetne. Gyéren talán mégis előfordulható szórványos esetekben pedig elegendő lesz a közjegyzőnek a már megtörtént kiselejtezésre hivatkoznia, hogy az érdekelt feleknek ilyen iratokról kivenni szándékolt másolatnak vagy tanusítványnak a kiadását, mint immár módjában nem állót teljes hatályossággal, egyszerűen megtagadhassa.

Lássuk végül a negyedik tételt. Itt azt állítja fel Jeszenszky kartárs, „hogy a kiselejtezett közokiratokról kiadott hiteles kiadványok, hiteles másolatok és tanusítványok jogi hatályukat az össziratok kiselejtezése — tehát (felfogása szerint) megsemmisítésük után is, kell hogy megtartsák.“ — Engedelmet kérek, de én ezt egyszerűen lehetetlennek s jogilag mindenestre veszedelmesnek tartanám, ha a fennebb előadottak szerint azzal már is nem lennénk tisztában, hogy akár egy, akár pedig kétoldalú s valamely jogviszonyra vonatkozó okirat, jogi természeténél fogva, ugy sem lehet kiselejtezés és ezen a réven megsemmisítés tárgya. És ha ezzel a jogilag lehetetlen tétellel még is tovább foglalkozom, ezt inkább csak azért teszem, hogy ha e felfogásnak esetleg hívei lennének, azokat már eleve is meggyőzni s e tarthatatlan állásponttól eltéríteni igyekezzem.

Ugyanis ha az eredeti maga többé nem létezik, és pedig nem létezik azért mert kiselejtezés folytán megsemmisített, s ez történt annál fogva, mivelhogy minden valószínűségi feltevés szerint arra az okira szükségé már senkinek sem lehet; mert általa az a cél, ami végett kiállított, az azóta lefolyt bizonyos időhatár alatt már nyilván eléretett, — abból tehát jogkérdésnek szabályozása, vagy jogviszonynak érvényesítése immár semmiképpen sem merülhet fel; mert ha ez valószínű, vagy csak kétséges is lenne, ugy az eredetinek kiselejtezés által való megsemmisítése nem engedett megengedhető: — akkor egy szabályszerű módon megsemmisített, tehát tényleg és jogilag már nem létező okirat hiteles kiadványának vagy hiteles másolatának még mindig jogi értéket biztosítani s ilyet törvényileg is statuálni akarni nemcsak nem szabad, de ilyenek törvényben kimondása egyenesen jogfelforgatásra vezetne s a jogbiztonságot veszélyeztetné.

Sőt e felfogással éppen ellenkezőleg, az én véleményem az, hogy igen is, annak a kijelentésnek kell határozott kifejezést adni, hogy egy, a megállapított formák szerint kiselejtezett, tehát megsemmisített okiratról kiadott s az ügyfelek kezei között levő másolatok, vagy tanusítványok (hiteles kiadványokat szándékosan

nem emlitek, mivel ezeknek ős iratai szerintem soha meg nem semmisíthetők); a vonatkozó eredetinek kiselejtezés által végrehajtott megsemmisítésével egyidejűleg, jogi hatályukat — tehát azokra alapítható bármely jogérvényesítésére alkalmas voltukat, föltétlenül elvesztik.

Az elmondottakat előrebocsátván, áttérek most már magára a tárgyalandó kérdés lényegére s fejtegetéseimet a következő három tételre, mint kiindulási alpra helyezem:

1. A közjegyzői okirattárnak idővel bekövetkező felhalmozódását megakadályozandó, azok fölöslegétől helyén való-e és szükséges-e a közjegyzői levéltárakat mentesíteni.

2. A közjegyzői okirattáraknak rendszeres apasztása, a közbizalom, közhitelesség, jogbiztonság és a közérdek alterálása nélkül milyen módon érhető el?

3. A közjegyzői okirattárakban elhelyezve levő okirati anyagnak mily fajai s milyen időközökben távolítandók el a közjegyző irattárából, és kivétel nélkül mind, vagy csak részben semmisítendő-e meg azok?

Az első kérdéssel már előző közleményemben foglalkozván, itt csak ismétlem, hogy az okirati anyag fölöslegének a közjegyzői irattárakból időnkint való eltávolítását föltétlenül szükségesnek tartom. Áttérhetek hát a további kérdésre, hogy kínálkozik-e alkalmas mód, a melynek segítségével a felhalmozódás rendszeres apasztás által elhárítható.

Erre a célra nézetem szerint két mód, és pedig nem alternative, hanem mind a kettő együttesen s egymást kiegészítőleg, vehető alkalmazásba.

Egyik mód: a jogi veszély nélkül megsemmisítésre alkalmas okiratoknak és kezelési könyveknek, bizonyos időhatár letelése után, a kiselejtezése s megsemmisítése.

A másik mód pedig: mindama érdemleges tárgyú okiratoknak, a melyekről az azokban szabályozott jogviszonynak föltétlen megszűnése nyilvánvalólag nem védelmezhető, a melyekről tehát felmerülhet jogkérdésben való felhasználásuk még föltételezhető: szintén meghatározandó hosszabb időköz letelése után, a közjegyző őrizete és kezelése alól kivétele mellett, az ezeknek további megőrzésére rendszeresített közlevéltárakban való elhelyezése.

Emez utóbbi kategóriába tartozó okiratoknak bármikor megsemmisítését tehát föltétlenül kizártnak tartom; s elengedhetetlen

követelménynek tekintem, hogy a körlevéltárakba kerülő okiratok — s következésképpen a felek birtokában kiadványaik is, jogi érvényüket továbbra is csorbitatlanul megtartsák. A körlevéltárakban elhelyezendő okiratok az ügyfeleknek, avagy az illető okiratban szabályozott jogviszony iránt érdekeltsgőket általában igazoló feleknek nemcsak betekintés végett rendelkezésükre állanak, hanem azokról a levéltár kezelője, mint hitelességi jelleggel felruházott közhivatalnok által s ennek pecsétje alatt, hiteles másolatokat, sőt a törvény korlátain belül, további hiteles kiadványokat is kaphatnak.

Minthogy a közjegyzői okirattárnak csak olyan rendeltetésű és jogi természetű okirati anyaga kerülhet, bizonyos időhatár elérése után kitelepzésre, ami nem valamely jogviszony szabályozását tárgyalta, hanem vagy akár ténynek alakszerű bizonyítását, akár pedig jogérvényesítésre való bizonyíték ellőállítását, vagy a felek tényének avagy okirataiknak hitelességi jelleggel való felruházását czélozza, amelyek tehát tárgyak és tartalmuknál fogva a közjegyző közreműködése után azonnal, vagy viszonylag rövid idő alatt fölhasználhatók, avagy mint különösen a névalírást hitelesítésére, a hol a közjegyzői közreműködés tárgyát képező magánokirat érvénye és fennállása önmagában véve is magánjogilag bizonyítható s az abban létesített jogviszony érvényesíthető: ennél fogva a kisélejtezésnek egy olyan korlátozott rendszere, mely a közjegyzői okirattárak anyagának csak ilyen tárgyú és tartalmu részére szorítkozik, míg egyrészt a cél elérésére, a felhalmozódás megakadályozására, az időnkint való apasztás által, sikerrel közreműködne — addig másrészt valamely jogi veszélynek, vagy magánjogi érdek sérelmének fölmerülését egyszerűen kizárná. — Mig más oldalról, a közhitelesség és jogbiztonság az által lenne kielégítően megoltalmazva, hogy minden egyéb olyan egy vagy kétoldalu okiratok, melyek bármikor, tehát a távol jövőben is, esetleg még érvényesíthető jognak alapjául vagy forrásául szolgálhatnak, az érdekeltteknek hozzáférhető közelevéltárakban lennének, bizonyos okszerűen megállapított időköz lefo'yása után elhel ezve.

Áttérve most már a javaslatba hozott mindkét módra, t. i. egyfelől a kisélejtezésnek s másfelől a közlevéltárak felállításának, gyakorlati érvényesítésre tervezetemet a következőkben foglalom össze:

A) Kisélejtezendők.

a) Okiratok:

1. A névalírást hitelesítő jegyzőkönyvek, (T. 92. 93. §§.)
2. Okirat előmutatása idejének bizonyítását tárgyaló jegyzőkönyvek, (T. 94. §.)
3. Életbenlét bizonyításáról, (T. 95. §.)
4. Tények tanusításáról, (T. 97. §.)
5. Ertesítvényekről (T. 98. §.) és
6. Közlemények tartalmának s elküldésének bizonyításáról (T. 102. §.) fölvevő jegyzőkönyvek.
7. Okiratok és értékneműek őrizetéről (T. 106. §.) fölvevő jegyzőkönyvek, a mennyiben az őrizetbe vett tárgyat vagy a jogosítottak már át-, illetve visszavették, vagy pedig azt a közjegyző már birói letétbe helyezte volt.

(Folytatása köv.)

Észak-amerikai bizalmi intézetek.

(North American Trust Companies.)

(Folytatás.)

Ne érvényesüljön tehát itt is az intézmény továbbfejlesztése tekintetében is a magyar ember ismert kényelemszerető politikája, a melynek vezérelve: „Valahogy csak megvoltunk eddig is, s így megleszünk ezután is, mert úgy még soh' se vót, hogy ne lettünk vó'na.“

Az amerikai bizalmi intézetek különösen reánk magyarokra nézve már csak azért is nagy fontossággal bírnak, mert sajnos, tudvalevő dolog, hogy évenként különösen a Felvidéken ezrekre megy a kivándorlók száma, a kik Amerikában keresnek új otthon s kenyeret. Nem hiszem, hogy volna magyar közjegyző, a kinek amerikai ügyféllel már dolga nem lett volna s a kinek nem kellett volna tapasztalnia, hogy nem tudta, hova forduljon ott olyan szakavatott egyénhez, kinek közbenjárását igénybe vehette volna, ki az illető félnek jogi tanácscsal szolgálhatott volna. Nem volt módja továbbá magának tudomást szerezni arról sem, hogy a kérdéses konkrét esetben miképp rendelkeznek az amerikai törvények s milyenek az ottani jogi szokások. Ezen volnának a bizalmi intézetek hivatva segíteni.

Leggyakrabban van dolgunk amerikai ügyfelekkel természetesen örökösödési ügyekben, midőn az illető amerikai polgár vagy mint örökgyógyó, vagy mint örökös szerepel. Nagy a különbség ilyenkor, ha az ügy rendezése mindjárt szakértő kezekbe kerül, melyek tudják: mikor s hogyan kell intézkedni. Itt főleg sokat megtakaríthatunk időben, már pedig az idő pénz, sőt gyakran életkérdés. Az amerikai örökségek évekig is elhúzódhatnak, ha nincsen, a ki közben járjon, az ügyet vezesse és sűrűsse.

Arra pedig, hogy valaki személyesen e célból Amerikába utazzék, a legtöbb embernek sem ideje, sem pénze nincsen, tekintve az utnak hosszú és költséges voltát s azon kívül még a nyelvi nehézségekkel is meg kellene az illetőnek küzdenie, miután az állam hivatalos nyelve az angol. Az ilyen vállalkozás sok esetben különben is kétséges eredményű, mivel az amerikai nagybácsik s amerikai örökségek fölötté gyakran csak a mesék országában léteznek s fölötté czélszerű az eféle hírek valódiságáról minél nagyobb bizonyosságot szerezni, s utána nyomoztatni.

Mindezen kérdésekre eddig főleg a konzulátusok adták meg a felvilágosításokat, de azok számos teendővel terhelve lévén, valami nagy gyorsasággal ugyancsak el nem jártak s messzehatóbb kutatásokba bele nem ereszkedtek, iparkodván az ügyet mielőbb lerázni.

Ezen bajokat ígérnek orvosolni a bizalmi intézetek, melyeknek megbecsülhetetlen előnye az is, hogy velük saját édes anyanyelvünkön érintkezhetünk, a melyet hogy tökéletesen birnak, bizonyítja a közölt felhívásnak kifogástalan magyarsága is.

Mindezeknél fogva felhívjuk ezen bizalmi intézetekre az összes magyarországi közjegyzők figyelmét, hogy azokkal a nagy közönség érdekében is, de saját érdekükben is lehetőleg érintkezésbe lépjenek s alkalom adtával azoknak közreműködését igénybe vegyék.

Közli: Dr. Szily Ferencz,
budapesti kir. közjegyző-helyettes.

KÖZJEGYZŐK LAPJA

Szerkeszti SCHILLING RUDOLF, budapesti kir. közjegyző.

KIADJA A MAGYARORSZÁGI KIRÁLYI KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE.

Eiőfizetési ár: egész évre 5 frt, fél évre 3 frt.	Megjelenik havonkint 2-szer	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Váci körút 19.
--	--------------------------------	---

TARTALOM: A közjegyzőség és hiteles helyek története Magyarországon. Irta: *Érdújhelyi Menyhért*. (Folytatás.) — A hagyaték átadása, ha a köteles rész, hagyományi, utóörököségi vagy az özvegyi jog vitás. Irta: dr. *Szily Ferencz*, budapesti kir. közjegyző-helyettes. (Folytatás.) — A magyarországi kir. közjegyzők egyletéről. Dr. *Lipcsey Péter*, egri kir. közjegyző-helyettes. — Az 1894. XVI. 99. §-hoz. *Ambrózy István*, késmárki kir. közjegyző-helyettes. — Közjegyzői okirattárak kisélejtezése. Közli: *Jakab Géza*, kis-kőrösi kir. közjegyző. (Folytat.) — Kényszer telekkönyvi ügyekben.

A közjegyzőség és hiteles helyek története Magyarországon.

Irta: *Érdújhelyi Menyhért*. 1000 frt díjjal jutalmazott millenniumi pályamunka.

II.

Teljes megnyugyással teszi ugyan a bíráló bizottság e javastatát, mégis nem hunyhat szemet egynémely hiány előtt, a melytől az átdolgozott pályamunka sem mentes.

Elteltekintve a némely helyen előforduló ismétlésektől, a munka nélkülözi az egyenletességet. Kelletén tul, terjedelmesen foglalokzik alárendeltebb mozzanatokkal (így egyebek közt az Anonymus személyével és korával s az ezek körül felmerült ismeretes kontroverziókkal; a mi az erre nézve legutóbb kiderített történeti adatok folytán immár tárgytalan is; a hiteles helyek által kiküldött tagok minősítésével, a hiteles helyekre vonatkozó törvények terjedelmesebb kivonatainak közlésével, stb.).

A szerző egyáltalán nagyobb szorgalmat fejtett ki a források kutatásában és az adatok gyűjtésében, mint ezek feldolgozásában. De e részben szigorubb kritikát nem gyakorolhatunk, részint azért, mert erre nézve az eredeti pályamunka bírálata alkalmával azon álláspontra helyezkedtünk, hogy szerzőtől — mint nem jogásztól — az adatok szakszerű feldolgozását nem kívánjuk, hanem